

Stockholm den 15 september 2021

Dnr. A2021/01333

Arbetsmarknadsdepartementet
103 33 Stockholm

Remissyttrande från Fackförbundet Scen & Film rörande Grundläggande omställnings- och kompetensstöd (Ds 2021:16)

Inledning

Fackförbundet Scen & Film (härefter Scen & Film) är ett fackförbund med medlemmar som arbetar inom scen- och filmområdet. Medlemmarna är yrkesverksamma upphovsmän, artister, teknisk och administrativ personal inom svensk teater, film, radio, TV och bio. Förbundet organiserar sammanlagt cirka 8 700 medlemmar med olika anställningsformer.

Förbundet hör inte till de instanser till vilken Arbetsmarknadsdepartementet har remitterat departementspromemorian, men förbundet vill ändå lämna synpunkter då de förväntade förändringarna kommer att ha betydelse för förbundets medlemmar.

Scen & Film vill framhålla att parterna på arbetsmarknaden är bäst lämpade att hitta lösningar som passar de olika branscherna på arbetsmarknaden. En viktig del av den svenska arbetsmarknadsmodellen har varit den avgörande roll som arbetsmarknadens parter har när det gäller att reglera löner och andra anställningsvillkor på arbetsmarknaden. Förbundet finner det därför olämpligt, så som nu sker, att parternas överenskommelser nu blir lagstiftning i stället för kollektivavtal. Därmed har den svenska arbetsmarknadsmodellen frångåtts, det vill säga när de olika branscherna på arbetsmarknaden får hitta lösningar som är bäst lämpade för respektive branschområde.

Scen & Film är ett bra exempel på hur arbetsmarknadens parter kan lösa de i utredningen aktuella frågorna gällande anställningsskydd och kompetensutveckling genom att träffa kollektivavtal. På vårt område har parterna haft behov av en rörlig arbetsmarknad och omställning mitt i yrkeslivet. Vi har därför varit tidigt ute och hittat lösningar för detta, i våra kollektivavtal, som passat vårt branschområde. Ett utmärkt exempel är det kollektivavtal som Scen & Film och Svensk Scenkonst träffade år 2015 gällande omställning och karriärväxling på scenkonstområdet. Parterna konstaterade att det inom konstnärliga yrkesgrupper finns ett behov av omställning och karriärväxling före 65 års ålder. Parterna konstruerade därför via kollektivavtal ett system som kunde främja en sådan omställning och som därmed kunde garantera en hög konstnärlig nivå inom de offentligt finansierade scenkonstinstitutionerna.

Parterna bildade en kollektivavtalsstiftelse som har till ändamål att med sina samlade resurser och de vid varje tidpunkt gällande ekonomiska förutsättningarna främja

omställnings- och karriärväxlingsåtgärder till förmån för arbetstagare som löper risk att bli eller som har blivit arbetslösa. Detta kan ske genom aktivt och ekonomiskt omställningsstöd, understöd vid utbildning och andra åtgärder som underlättar övergången till nytt arbete.

Scen & Films utgångspunkt är således att både anställningsskydd och kompetensutveckling är något som parterna i första hand ska förhandla och ingå kollektivavtal om på respektive område. Arbetsrättslagstiftning bör alltså komma i andra hand. Därtill bör påpekas att lagstiftning utan parternas aktiva medverkan och erkännande endast bör ske i yttersta undantagsfall.

Scen & Film stödjer i huvudsak förslaget inriktning att det ska införas ett grundläggande omställnings- och kompetensstöd.

3.1 Ett offentligt grundläggande omställnings- och kompetensstöd

Scen & Film stödjer förslaget inriktning att det ska införas ett grundläggande omställnings- och kompetensstöd för arbetstagare som inte omfattas av kollektivavtal eller av stöd från en registrerad omställningsorganisation.

Det nya offentliga ”grundläggande omställnings- och kompetensstöd” kommer dock bara att ges till arbetstagare som inte omfattas av ett kollektivavtal. Den som omfattas av ett kollektivavtal som inte reglerar grundläggande omställnings- och kompetensstöd kommer inte kunna få del av stödet. Det är olyckligt att förslaget inte har beaktat att många kollektivavtal på arbetsmarknaden inte reglerar en anslutning till en omställningsorganisation.

Det innebär att den som arbetar under ett sådant kollektivavtal vare sig kan få stöd från någon av parternas omställningsorganisationer eller från den nya offentliga omställningsorganisationen. Den arbetstagaren kommer således inte omfattas av något omställningsstöd.

Med den nya ”gig-ekonomin” blir det allt vanligare att arbetstagare växlar mellan olika kollektivavtalsområden samt arbetsgivare utan kollektivavtal. För dem kommer läget att bli högst oklart. Enligt förslaget ska stödet utgå från den nuvarande eller senaste anställningen. Om den senaste eller nuvarande anställningen då är hos en arbetsgivare utan kollektivavtal förefaller det som att arbetstagaren får räkna alla tidigare anställningar oavsett om de omfattas av kollektivavtal eller ej. Samtidigt blir konsekvensen att den som haft sin senaste anställning hos en arbetsgivare med kollektivavtal inte är välkommen och därmed inte kommer omfattas av något omställningsstöd trots att denne arbetat huvudsakligen hos arbetsgivare utan kollektivavtal. Detta kommer slå väldigt olyckligt för de arbetstagare som huvudsakligen arbetar på visstidsanställningar, vilket är väldigt vanligt på vårt område.

Promemorians förslag innebär förmodligen också en hel del komplikationer för så kallade ”kombinatörer”, det vill säga de som arbetar med både A-skatt och F-skatt, vilka också är vanligt förekommande på vårt arbetsmarknadsområde. Dessa kommer inte kunna tillgodoräkna sig arbete som är gjort på F-skatt för att få del av omställningsstödet. På vårt område är det vanligt att arbeta som ”kombinatör” då det ofta är en förutsättning för att få vissa arbeten att arbetstagaren kan ta arbetet på F-skatt, trots att arbetet utförs under anställningsliknande förhållanden. Vi vill därför framhålla att det är viktigt att förslaget kompletteras så att dessa kombinatörer kan få tillgodoräkna sig arbete både på F-skatt och A-skatt vid bedömningen av rätten till omställningsstöd.

3.1.3 Stöd ska inte ges i vissa fall när arbetstagaren orsakat sin arbetslöshet

Vad gäller förslaget att stöd inte ska få ges till arbetstagare som på grund av otillbörligt uppförande har skilts från sitt arbete anser Scen & Film är oklart och bör tas bort alternativt förtydligas. Det är avgörande att en sådan hänvisning görs till utarbetad praxis för att undvika godtyckliga bedömningar i denna del.

Om det ska ingå behöver det tydliggöras vad som ska avses. Förslaget kan i så fall till exempel hänvisa till 43 b § punkt 2 i lag (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring, där det utvecklats en tydlig praxis för vad som avses med "otillbörligt uppförande".

3.1.5 Stödet ska vara tillgängligt för personer som ännu inte har fyllt 65 år

Förslaget anger att stöd inte får avse tid efter det att den sökande eller den som fått stöd har fyllt 65 år. Scen & Film anser att stödet i stället ska vara tillgängligt för sökanden upp till riktåldern för pension. Med tanke på att garantipensionsåldern höjs till 66 år redan 2023 uppfattar vi denna formulering som mindre följsam med utvecklingen än att knyta rätten till riktåldern, alternativt LAS-åldern. Att lägga fast en åldersgräns till 65 års ålder är inte i samklang med övriga politiska åtgärder som syftar till att förlänga arbetslivet och senarelägga arbetslivsutträdet.

3.6 Stöd ska ges i mån av tillgång på medel och prioritering ska kunna göras vid behov

Enligt förslaget ska stöd beviljas i mån av tillgång på medel. Ansökningarna ska behandlas i den turordning de kommer in.

Scen & Film anser att det grundläggande omställnings- och kompetensstödet inte bör omfattas av prioriteringar om kraven är uppfyllda. Det är viktigt att de vars anställning är på väg att löpa ut eller har löpt ut garanteras stöd. Den sökande vars ansökan kommer in sent under ett budgetår ska inte ha mindre möjlighet att beviljas stöd i jämförelse med den som inkommit tidigare på året. Likabehandlingsprincipen ska kunna tillämpas på alla sökande. Därmed anser vi att formuleringen bör vara "ska ges" stöd i stället för "får ges" stöd till en sökande med komplettering "om villkoren uppfylls".

Målet med denna reform är att så stor andel som möjligt av de som är berättigade till stöd också kan erhålla det. Det blir inte ett kostnadseffektivt system bara för att det finns ekonomiska ramar som gör att vissa behöriga sökande inte kan få stöd. Det här stödet lär dessutom utnyttjas mer i lågkonjunktur då fler blir arbetslösa, vilket gör det än mer kostnadseffektivt att stödja många under en lågkonjunktur för att snabbt få dem i ny anställning.

Simon Norrthon
Ordförande
Fackförbundet Scen & Film

/Madeleine Wagemyr
Förhandlingschef
Fackförbundet Scen & Film